Spis treści

Wstęp 5

Warunki makroekonomiczne współpracy polsko-niemieckiej na pograniczu

R. Stefański, *Polska polityka handlu zagranicznego w obliczu globalizacji i integracji* *9*
J. Winiecki, *Polsko-niemiecki handel zagraniczny: ogólne schematy i interakcje transgraniczne (wstępny przegląd)* 43
R. Barczyk, *Oczekiwania przedsiębiorstw w Polsce i w Niemczech w okresie transformacji i integracji* 59
S. Abt, *Klasyfikacja systemów logistycznych w aspekcie współpracy polsko-niemieckich firm* 111

Regionalny wymiar integracji europejskiej

B. Gruchman, E. Łaźniewska, I. Parowicz, A. Kötzle, G. Huskobla, A. Osiecka, *Korzyści lokalizacji i kooperacji przedsiębiorstw na pograniczu polsko-niemieckim* 150
M. Gorynia, M. Kokocińska, *Strategie konkurowania firm z województwa lubuskiego w obliczu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej* 216
B. Borusiak, M. Małkowska, J. Mikołajczyk, M. Sławińska, *Strategie marketingowe w handlu detalicznym i ich oddziaływanie na zachowania nabywców – analiza porównawcza Polska – Niemcy* 250

Współpraca przedsiębiorstw na pograniczu polsko-niemieckim

P. Banaszyk, R. Fimińska-Banaszyk, *Cele strategiczne i struktury organizacyjne w polskich przedsiębiorstwach z kapitałem niemieckim* 316

A. Stańda, *Kształtowanie się kultury organizacyjnej w przedsiębiorstwach polsko-niemieckich* 357
A. Marcinkiewicz, *Małe i średnie przedsiębiorstwa jako źródło popytu na pracę na zachodnich terenach przygranicznych* 384
A. Dowżycki, *Konkurencja i współpraca w przemyśle elektroenergetycznym po obu stronach Odry (ze szczególnym uwzględnieniem podsektora dystrybucji energii elektrycznej)* 407

Zakończenie 437

WSTĘP

Poniższy zeszyt naukowy zawiera najważniejsze wyniki analityczne uzyskane w trakcie realizacji projektu badawczego pt.: „Rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorstw na pograniczu polsko-niemieckim w procesie integracji Polski z Unią Europejską". Prace te prowadzili pracownicy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu oraz Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Projekt ten ma charakter interdyscyplinarny i obejmuje wybrane zagadnienia, związane z dokonującymi się zarówno w mikro-, jak i makroskali szeroko rozumianymi procesami transformacji i integracji w polsko-niemieckim regionie przygranicznym.

Wyjaśnienie tych problemów ma ogromne znaczenie nie tylko poznawcze, ale przede wszystkim praktyczne, zwłaszcza dla podmiotów działających w tych regionach. Może się ono bowiem przyczynić do przyśpieszenia procesów integracji, a tym samym do wzrostu efektywności gospodarowania.

Przedstawiony zeszyt składa się z kilkunastu opracowań dotyczących najważniejszych aspektów procesów przebudowy i integracji w gospodarce polskiej i w nowych krajach związkowych. Wśród nich można wyróżnić trzy grupy problemów. Pierwsza z nich dotyczy makroekonomicznych warunków współpracy polsko-niemieckiej na pograniczu. W opracowaniu *Polska polityka handlu zagranicznego w obliczu globalizacji i integracji* R. Stefański przedstawia analizę polskiej polityki handlu zagranicznego w latach 1990–2001. W szczególności omawia wpływ zmian kursu walutowego, ceł importowych oraz subwencji eksportowych na dynamikę i strukturę polskiego handlu zagranicznego, ze szczególnym uwzględnieniem obrotów z Niemcami. J. Winiecki w pracy *Polsko-niemiecki handel zagraniczny: ogólne schematy i interakcje transgraniczne (wstępny przegląd)* analizuje schematy istniejące w handlu polsko-niemieckim w aspekcie historycznym z uwzględnieniem występujących współcześnie tendencji, weryfikujących podstawy teoretyczne handlu zagranicznego. Szczególną uwagę zwra-

ca na określenie roli województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego w kształtowaniu stosunków gospodarczych między Polską i Niemcami. Opracowanie *Oczekiwania przedsiębiorstw w Polsce i w Niemczech w okresie transformacji i integracji*, którego autorem jest R. Barczyk zawiera analizę czynników związanych z dokonującymi się w gospodarce polskiej przemianami systemowymi i z procesami zjednoczeniowymi w nowych krajach związkowych oraz ich wpływu na kształtowanie się ocen i oczekiwań przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych. Druga część zawiera analizę empiryczną zmian wartości wskaźników, oszacowanych na podstawie metody testu koniunkturalnego, odzwierciedlających oceny i oczekiwania podmiotów, dotyczące najważniejszych elementów procesu gospodarowania. S. Abt w swych rozważaniach *Klasyfikacja systemów logistycznych w aspekcie współpracy polsko-niemieckich firm* podejmuje próbę zweryfikowania hipotezy o małej przydatności dotychczas stosowanej terminologii i klasyfikacji systemów logistycznych dla potrzeb praktyki gospodarczej. Na podstawie przeprowadzonych analiz została zaproponowana nowa klasyfikacja systemów logistycznych z uwzględnieniem potrzeb podmiotów, które zamierzają ją wdrażać w praktyce gospodarczej.

Kolejna część analizuje regionalny wymiar integracji europejskiej i obejmuje trzy opracowania. Pierwsze z nich przygotowane przez zespół badawczy kierowany przez B. Gruchmana w pracy *Korzyści lokalizacji i kooperacji przedsiębiorstw na pograniczu polsko-niemieckim* na tle ogólnych rozważań o lokalizacji i kooperacji transgenicznej koncentruje się na szczegółowej analizie dwóch sektorów: przemysłu wysokiej techniki i turystyki. Stan kooperacji w przyjętych branżach jest niezadowalający, a istnieją potencjalne możliwości jego zmiany, Autorzy sformułowali propozycje działań dla zwiększenia zakresu i wzrostu efektywności kooperacji polsko-niemieckiej. Następny przyczynek *Strategie konkurowania firm województwa lubuskiego w obliczu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, autorstwa M. Goryni i M. Kokocińskiej, najpierw omawia zarys koncepcji konkurencyjności przedsiębiorstwa, a następnie przedstawia wyniki analiz empirycznych przedsiębiorstw działających na Ziemi Lubuskiej. Część empiryczna zawiera charakterystykę potencjału gospodarczego Brandenburgii i Ziemi Lubuskiej, makroekonomiczne uwarunkowania eksportu i importu badanych firm, ocenę ich atrakcyjności i potencjału konkurencyjnego oraz implikacje dla ich strategii. Grupa badawcza kierowana przez M. Sławińską w pracy *Strategie marketingowe w handlu detalicznym i ich oddziaływanie na zachowania nabywców – analiza porównawcza Polska – Niemcy* analizuje stopień, w jakim strategie marketingowe przedsiębiorstw handlowych, działających po obu stronach granicy uwzględniają i stymulują specyficzne zachowania klientów – cudzoziemców. W szczególności rozważania te obejmują stan i strukturę handlu detalicznego w regionie przygranicznym, zachowania zakupowe polskich i niemieckich nabywców indywidualnych oraz strategie marketingowe przedsiębiorstw handlu detalicznego.

Ostatnia część dotyczy najważniejszych problemów współpracy przedsiębiorstw na pograniczu polsko-niemieckim i obejmuje cztery opracowania. W pracy *Cele strategiczne i struktury organizacyjne w polskich przedsiębiorstwach z kapitałem niemieckim*, przygotowanej przez P. Banaszyka i R. Fimińską-Banaszyk głównym zamierzeniem była weryfikacja hipotezy, że w ślad za inwestycjami bezpośrednimi kapitału niemieckiego w Polsce następuje transfer know-how menedżerskiego, który stymuluje postęp organizacyjno-zarządczy. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono charakterystykę „nowoczesnego" brzmienia wiązki celów strategicznych i ukształtowania struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa. Przyczynek A. Stańdy *Kształtowanie się kultury organizacyjnej w przedsiębiorstwach polsko-niemieckich* zawiera hipotezę, że w firmach polskich, powiązanych z kapitałem niemieckim system zarządzania właściwy nowemu ustrojowi organizacyjnemu zmienia dotychczasowy model kultury organizacyjnej, ale jest to proces ewolucyjny. Autor, weryfikując powyższe stwierdzenie, identyfikuje klasyczne wyróżniki kultury organizacyjnej, możliwe typy kultur organizacyjnych i ich parametry. W pracy *Małe i średnie przedsiębiorstwa jako źródło popytu na pracę na zachodnich terenach przygranicznych* A. Marcinkiewicz koncentruje się na problemach odmienności przygranicznego rynku pracy, a w szczególności na specyfice polskiego i niemieckiego regionu znajdującego się przy granicy. Istotną cechą polskiego regionu przygranicznego jest nie tylko rozwój usług ale także brak koordynacji i regulacji działań podmiotów samorządowych na rynku pracy. A. Dowżycki w swym opracowaniu *Konkurencja i współpraca w przemyśle elektroenergetycznym po obu stronach Odry (ze szczególnym uwzględnieniem podsektora dystrybucji energii elektrycznej)* ocenia stopień deregulacji i prywatyzacji przemysłu elektroenergetycznego oraz wskazuje na potencjalne i rzeczywiste obszary konkurencji i współpracy między Polską a Niemcami w analizowanym sektorze. Przedstawia również zmiany kosztów, podaży i popytu na energię oraz potencjalny udział przedsiębiorstw niemieckich w prywatyzacji przemysłu elektroenergetycznego w regionie Odry.

Wszyscy autorzy i wykonawcy projektu bardzo serdecznie dziękują Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie za pomoc finansową, która umożliwiła realizację zamierzeń badawczych. Podziękowania należą się Władzom Akademii Ekonomicznej w Poznaniu za stworzenie sprzyjających warunków do przeprowadzenia niezbędnych analiz oraz za współudział w opublikowaniu niniejszej pracy. Wyrazy wdzięczności są skierowane także do Pani dr E. Łaźniewskiej za czynny współudział w koordynacji prac, prowadzonych w ramach realizowanego projektu badawczego.

Autorzy

Poznań, wrzesień 2002 r.